

Mezuniyet Aşamasındaki Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya Yönelik Değerlendirmeleri ile Mesleki Hazır Oluşluk Algıları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Nursing Students' Evaluations of Clinical Practice and Their Perceptions of Professional Readiness at the Graduation Stage

Ayşegül AÇIL¹, İsmail AŞATIR¹, İbrahim KAVASLAR¹, Merve ÇAKAR^{1*}

¹Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Düzce, Türkiye
*Corresponding author: mervecakar@duzce.edu.tr

ÖZ

Amaç: Klinik öğrenme ortamları hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi ve becerileri doğrultusunda hemşirelik girişimlerini uyguladıkları, sağlık profesyonelleri ile birlikte çalışmalarını gerektiren profesyonel hemşirelik kimliğini benimsedikleri alanlardır. Araştırmada mezun olma aşamasında olan hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmeleri ve mesleki hazır oluşluk algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Materyal ve Metot:** Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde gerçekleştirilmiştir. Araştırma, Düzce Üniversitesi'nin 2022-2023 Eğitim Öğretim yılında hemşirelik bölümünün 4.sınıfında öğrenim görmekte olan 173 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Tanıtıcı Özellikler Bilgi Formu, Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Veriler sayı, frekans (yüzde) median (minimum-maksimum), Spearman korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ile Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0,531$, $p<0,01$). Öğrencilerin ideal bir klinik uygulama ortamına yönelik görüşleri incelendiğinde rehber/öğretici hemşire, fiziki koşullar, güvenli uygulama kodları yoğun olarak bildirilmiştir. **Sonuç:** Araştırma sonuçları, hemşirelik öğrencilerinin mesleki bilgi ve beceri eksiklikleri nedeniyle sorun yaşadıklarını ve diğer sağlık profesyonelleriyle iletişimde zorluk çektiklerini göstermektedir. Bu nedenle, klinik öğrenme ortamlarının öğrencilerin geri bildirimleri doğrultusunda düzenlenmesi ve onların sağlık ekibinin bir üyesi olarak desteklendiği bir klinik ortamda eğitim almaları, mezuniyet sonrası süreçte önemli faydalar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, Klinik uygulama, Mesleki hazır oluşluk

ABSTRACT

Aim: Clinical learning environments are areas where nursing students apply nursing interventions in line with their professional knowledge and skills, collaborate with healthcare professionals, and adopt a professional nursing identity. This study aims to examine the relationship between nursing students' evaluations of clinical practice and their perceptions of professional readiness at the stage of graduation. **Material and Methods:** The research was carried out using a descriptive and correlational design. It was conducted with 173 fourth-year nursing students studying in the nursing department of Duzce University during the 2022-2023 academic year. Data were collected using the Introductory Characteristics Information Form, the Student Clinical Practice Evaluation Form, and the Nursing Professional Readiness Perception Scale. The data were analyzed using frequency (percentage), median (minimum-maximum), Spearman correlation analysis, and simple linear regression analysis. **Results:** A positive, moderate, and significant relationship was found between the Student Clinical Practice Evaluation Form and the Nursing Professional Readiness Perception Scale ($r = 0.531$, $p < 0.01$). When students' views on an ideal clinical practice environment were examined, the most reported factors included the presence of a guide/instructor nurse, adequate physical conditions, and adherence to safe practice codes. **Conclusion:** The research findings indicate that nursing students experience difficulties due to deficiencies in professional knowledge and skills and face challenges in communicating with other healthcare professionals. Therefore, structuring clinical learning environments based on student feedback and ensuring that they are supported as members of the healthcare team may provide significant benefits in the post-graduation period.

Keywords: Nursing students, Clinical practice, Professional readiness

GİRİŞ

Hemşirelik mesleğinin gerektirdiği teorik bilgi ve klinik becerilerin kazanılmasının hedeflendiği hemşirelik eğitimi, öğrencilerin klinik uygulamaları boyunca hasta ve diğer sağlık profesyonelleri ile iletişimi sürdürme, problem çözme ve karar verme becerilerinin de kazanılmasını gerektirmektedir (1). Bu kapsamda eğitimcilerin yalnızca bilgi ve beceriyi içeren eğitim etkinliklerini değil, öğrencilerin klinik uygulamalarını gerçekleştirdikleri ortamın da istendik davranışların kazanılması amacıyla düzenlenmesi gerekmektedir (2). Öğretim elemanlarının rehberliğinin yanı sıra öğrenme ortamlarının oluşturulması klinikteki hemşirelerin de sorumlulukları arasında yer almaktadır. Klinikte öğrencilerin hemşireleri rol model olarak benimsedikleri ve hemşirelerin, klinikte hemşirelik öğrencilerinin gerekli becerileri kazanmasında, hemşirelik mesleğine yönelik olumlu ve olumsuz tutum geliştirmelerinde etkili olduğu vurgulanmaktadır (1,3-5). Bununla birlikte yapılan çalışmalarda; öğrencilerin klinikte hemşirelerden yeterli destek görmediklerine, sağlık ekibinin bir üyesi olarak benimsenmediklerine, kliniğe oryantasyonlarının tam olarak sağlanmadığına, öğrencilere sorumlulukları dışında görev yüklenmesine ilişkin bulgular klinik eğitimin istendik şekilde uygulanamadığını ortaya koymaktadır (1,6).

Hemşirelik öğrencilerinden hasta bakımının sunulmasında gereken bilgi ve becerinin yanı sıra bireyselleştirilmiş bakım, sağlık ekibi arasında işbirliği ve meslekler arası ortaklıklar, bilişim ve sağlık teknolojilerinin etkin ve etik kullanımı, profesyonellik ve liderlik alanlarında da yetkin olmaları beklenmektedir (7). Özellikle mezuniyete yaklaştıkça klinik uygulama alanlarında daha fazla bulunan hemşirelik öğrencileri için klinik ortamdaki deneyimler profesyonelliğe geçişte ve mesleki tutumların benimsenmesinde rehberlik sağlamaktadır (8,9). Öğrencinin öğretim elemanından beklediği desteği gördüğü, deneyimli ve rol model olabilecek hemşirelerle karşılaştığı ve bu süreçte sadece bilgi, beceri ve tutum kazanımlarını değil, sağlık ekibinin diğer üyeleri ile etkili iletişim kurabildiği ve işbirliği içerisinde çalışabildiği bir ortam hemşirelik öğrencilerinin yetkinlik kazanmaları için ideal bir ortamı oluşturmaktadır (3,10). Serçekuş ve Başkale'nin (6) klinik öğrenme ortamlarına yönelik hemşirelik öğrencilerinin görüşlerinin belirlendiği çalışmada da klinik öğrenme ortamlarını etkileyen faktörler; klinik eğitimcinin önemi, akranlar, hastanede çalışan diğer personeller, hastalar ve fiziksel ortam olmak üzere beş tema olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda gerekli beceri ve profesyonel tutumların kazanılmasında eğitimcilerin, hemşirelerin, diğer sağlık profesyonellerinin ve kliniğin fiziksel özelliklerinin öğrenme ortamlarının oluşturulmasında ele alınması gereksinimi ortaya çıkmaktadır (6,11).

Günümüzde hemşire açığı tüm dünyada global bir sorun oluşturmakta ve özellikle yeni mezun hemşirelerin iş bırakma oranları artış göstermektedir (5,12). Geleceğin hemşirelik işgücünü oluşturacak olan hemşirelik öğrencilerinin klinik öğrenme ortamlarında profesyonel hemşire kimliğini benimsemeleri ve mesleğe yönelik kazandıkları olumlu tutumlar, hemşirelik mesleğinin sürdürülmesi ve kaliteli hasta bakımının sunulmasında önemli bir etkiye sahiptir (9). Bu kapsamda hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalara ilişkin değerlendirmelerinin göz önünde bulundurularak, klinik öğrenme ortamlarında gerekli iyileştirmelerin planlanması gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Literatür incelediğinde ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama ortamlarını, klinik uygulamalarda hemşirelerin ve eğitimcilerin rehberliğini değerlendirdikleri çalışmalar bulunmaktadır (3,6,8). Buradan hareketle mezun olma aşamasında olan hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama ortamlarına yönelik değerlendirmeleri ve mesleğe hazır oluşluk algılarının ele alınması bu araştırmanın amacını ve özgünlüğünü oluşturmaktadır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü ve Amacı

Araştırmada mezun olma aşamasında olan hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmeleri ve mesleğe hazır oluşluk algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmakta olup, araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde planlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini 2022-2023 Eğitim Öğretim yılında Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 4.sınıfında öğrenim görmekte olan ve genel uygulama dersini alan 190 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden 173 öğrenci örnekleme dahil edilmiş, araştırmaya %91 oranında katılım sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Tanıtıcı Özellikler Bilgi Formu, Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir:

Tanıtıcı Özellikler Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan form, yaş, cinsiyet, medeni durum, akademik ortalama gibi sosyo-demografik sorular ile hemşirelik bölümünü isteyerek seçme, mezun olduktan sonra hemşireliğe devam etme, klinik uygulamada sorun yaşama, klinik uygulamada yaşadıkları sorunların kaynağına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu: Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmeleri ile ilişkili ölçek 2011 yılında Porter ve ark. (13) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Arkan ve ark. (14) tarafından yapılan form, oryantasyon, öğretim elemanı, klinik çalışanlar ve ortam, son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar ve fakülte/yüksekokul alanlarına yönelik değerlendirmeleri içeren 21 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerden bu alanlara yönelik maddeleri 1: Hiçbir zaman, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4: Sıklıkla, 5: Her Zaman olarak değerlendirmeleri beklenmektedir. Cronbach's alpha katsayısı 0,94 olarak hesaplanan formun bu araştırmada Cronbach's alpha katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur.

Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği: Tarhan ve Yıldırım (15) tarafından geliştirilen ölçek, beşli likert tipte olup, mesleki uyum, iletişim ve işbirliği ve mesleki yeterlilik olmak üzere üç alt boyut ve 15 maddeden oluşmaktadır. İlgili alt boyuttan ya da ölçekte elde edilen puan ortalamasının yüksek olması, hemşirelik öğrencilerinin mesleki hazır oluşluk algısının yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı 0,92 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından Aralık 2022–Haziran 2023 tarihleri arasında Düzce Üniversitesi' nin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'ndeki öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek, veri toplama formları aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama süreci her birey için yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Veriler bilgisayar ortamında Statistical Package for Social Sciences paket programı (SPSS 27.0) kullanılarak analiz edilmiştir. Tanımlayıcı özelliklere ilişkin veriler sayı, frekans (yüzde) median (minimum-maksimum) şeklinde sunulmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi, skewness ve kurtosis değerleri ile değerlendirilmiştir. Ölçeklerden alınan puanlar arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Spearman korelasyon analizi ve klinik uygulama değerlendirme puanlarının mesleki hazır oluşluk algı puanlarına etkisinin belirlenmesinde basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği'nin güvenilirliği Cronbach's alpha ile analiz edilmiştir. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan onay alınmıştır (2022/470). Araştırmaya katılan tüm öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve öğrencilerden yazılı onam alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kullanım izinleri alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sonuçları Düzce Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan hemşirelik öğrencileri ile sınırlıdır. Ayrıca çalışma kapsamında öğrencilerin farklı kliniklerde yer almaları ve bu kliniklerdeki öğrenme ortamlarının çeşitlilik göstermesi de araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini etkilemektedir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $22,17 \pm 1,00$ (min-max:20-28) olup, %71,7'sinin kadın (n=124), %67,6'sının (n=117) hemşirelik bölümünü kendi isteği ile tercih ettiği ve %90,8'inin (n=157) mezun olduktan sonra klinikte hemşire olarak çalışmayı düşündüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %78,6'sı (n=136) klinik uygulamaları sırasında sorun yaşamadığını ifade ederken, %21,4'ü (n=37) klinik uygulamada sorun yaşadıklarını bildirmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada yaşadıkları sorunlar ele alındığında öğrencilerin klinik uygulama becerilerinin yetersiz olması (%24,4, n=10), hemşirelerin klinikte rehberlik sağlamaması (%22,0, n=9), öğrencilerden beklentilerin fazla olması (%14,6, n=6), kontamine iğne batmaları (%12,2, n=5), hemşire yardımcıları (%12,2, n=5), hasta ve hasta yakınları ile iletişim sorunları (%12,2, n=5) ve klinik oryantasyonu (%2,4, n=1) konularında sorun yaşandığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n=173)

Tanıtıcı Özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	124	71,7
	Erkek	49	28,3
Hemşirelik bölümünü isteyerek seçme	Evet	117	67,6
	Hayır	56	32,4
Mezuniyet sonrası klinikte çalışma	Evet	157	90,8
	Hayır	16	9,2
Klinik uygulamada sorun yaşama	Evet	37	21,4
	Hayır	136	78,6
Klinik uygulamada yaşanan sorunlar (n=41)*	Klinik uygulama becerilerinin yetersiz olması	10	24,4
	Hemşire kaynaklı sorunlar	9	22,0
	Beklentilerin fazla olması	6	14,6
	İş kazaları (iğne batması)	5	12,2
	Hemşire yardımcıları kaynaklı sorunlar	5	12,2
	Hasta ve hasta yakını kaynaklı sorunlar	5	12,2
	Klinik oryantasyon kaynaklı sorunlar	1	2,4

*Birden fazla yanıt verilmiştir.

Öğrencilerin klinik uygulama değerlendirme formu puan ortalaması $88,86 \pm 12,17$ olarak belirlenmiştir. Formun alt boyutları incelendiğinde oryantasyon alt boyutu puan ortalaması $12,46 \pm 2,01$, öğretim elemanı alt boyutu puan ortalaması $22,03 \pm 3,44$, klinik çalışanlar ve ortam alt boyutu puan ortalaması $16,32 \pm 3,10$, son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar alt boyutu puan ortalaması $16,08 \pm 3,34$ ve fakülte/yüksekokul alt boyutu puan ortalaması $21,46 \pm 3,34$ olarak saptanmıştır. Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Ölçeği toplam puan ortalaması $62,7 \pm 7,73$ olarak belirlenmiş olup, ölçeğin alt boyutları incelendiğinde; mesleki uyum puan ortalaması $20,08 \pm 3,09$, iletişim ve işbirliği puan ortalaması $30,85 \pm 3,89$ ve mesleki yeterlilik alt boyutu puan ortalaması $13,34 \pm 2,16$ bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ve Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanları (n=173)

Ölçekler	$\bar{x} \pm SD$	Median (Min-Max)	%25-%75
Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu	88,86±12,17	91,00 (43-105)	81,00-98,00
Oryantasyon	12,46±2,01	13,00 (5-15)	11,00-14,00
Öğretim elemanı	22,03±3,44	23,00 (9-25)	20,00-25,00
Klinik çalışanlar ve ortam	16,32±3,10	16,00 (5-20)	14,00-19,00
Son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar	16,08±3,34	16,00 (4-20)	14,00-19,00
Fakülte/yüksekokul	21,46±3,34	22,00 (9-25)	20,00-24,00
Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Ölçeği	62,7±7,73	63,00 (23-75)	58,00-68,00
Mesleki uyum	20,08±3,09	20,00 (6-25)	18,00-22,00
İletişim ve iş birliği	30,85±3,89	32,00 (11-35)	28,00-34,00
Mesleki yeterlilik	13,34±2,16	12,00 (6-15)	11,00-13,00

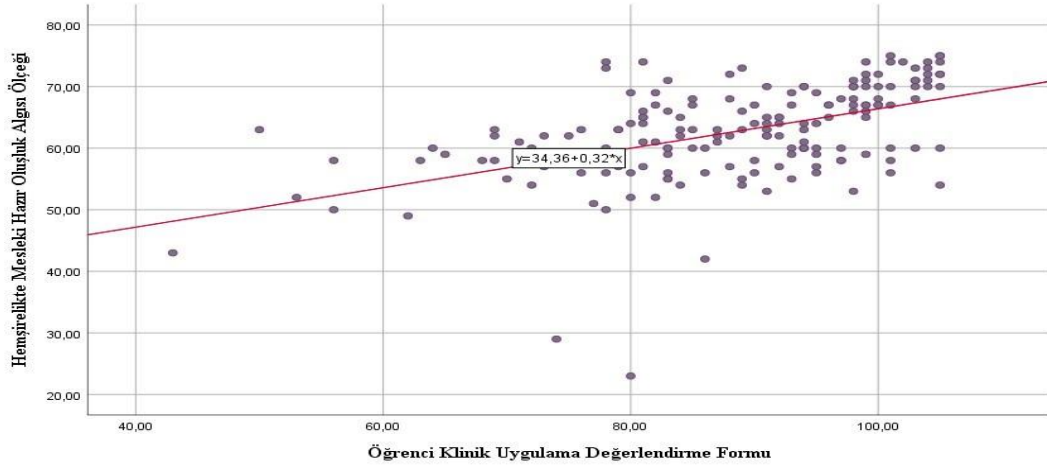
Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ile Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı arasındaki ilişki incelendiğinde, klinik uygulama değerlendirme formu toplam puanları ile mesleki hazır oluşluk algısı toplam puanı, mesleki uyum ve mesleki yeterlilik alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde, iletişim ve işbirliği alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı toplam puanları ile oryantasyon, öğretim elemanı, klinik çalışanlar ve ortam, son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar ve fakülte/yüksekokul alt boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca mesleki uyum alt boyutu ile son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu ile Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı Arasındaki İlişki/Korelasyon

Ölçekler	Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algısı	Mesleki uyum	İletişim ve iş birliği	Mesleki yeterlilik
Öğrenci Klinik Uygulama Değerlendirme Formu	0,531**	0,543**	0,379**	0,542**
Oryantasyon	0,368**	0,416**	0,189*	0,442**
Öğretim elemanı	0,383**	0,406**	0,231**	0,462**
Klinik çalışanlar ve ortam	0,389**	0,353**	0,371**	0,329**
Son değerlendirme/klinik uygulamada yaşanan sorunlar	0,457**	0,507**	0,277**	0,487**
Fakülte/yüksekokul	0,434**	0,426**	0,351**	0,381**

*p<0,05 **p<0,01

Araştırmaya katılan öğrencilerin klinik uygulama değerlendirmelerinin hemşirelikte mesleki hazır oluşluk algılarına etkisi basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmeleri istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde mesleki hazır oluşluk algılarını yordamaktadır (F=58,287, p<0,001). Katılımcıların klinik uygulama değerlendirmeleri hemşirelikte mesleki hazır oluşluk algılarının %25'ini açıklamaktadır (R Square=0,255). Klinik uygulama değerlendirmelerine yönelik bir birimlik artış hemşirelikte mesleki hazır oluşluk algısında 0,32 birimlik artışa neden olmaktadır (Şekil 1). Ayrıca regresyon modeli backward metodu ile analiz edilmiş ve modele alınan yaş, cinsiyet, hemşirelik bölümünü isteyerek tercih etme, mezuniyet sonrası klinikte çalışmayı düşünme değişkenleri hesaplamalar sonucu model dışına çıkarılmıştır.

Şekil 1. Öğrencilerin Klinik Uygulama Değerlendirmelerinin Hemşirelikte Mesleki Hazır Oluşluk Algılarına Etkisini Gösteren Basit Doğrusal Regresyon Analizi Grafiği

Çalışmaya katılan öğrencilerin ideal bir klinik uygulama ortamına yönelik görüşleri incelendiğinde rehber/öğretici hemşire (f=72, %48,0) kodu öne çıkmıştır. Bu kodu sırasıyla fiziki koşullar (f=33, %22,0), güvenli uygulama (f=31, %20,6), öğrenme fırsatı (f=27, %18,0), saygı (f=25, %16,6), ekip iletişimi (f=19, %12,6), motivasyon (f=16, %10,6), bilgi (f=11, %7,3), anlayış (f=10, %6,6), disiplin (f=9, %6,0), çalışma saatleri (f=9, %6,0), uygun öğrenci sayısı (f=7, %4,6), eksik öğrenmeye destek (f=7, %4,6), özgüven (f=6, %4,0), sorumluluk (f=6, %4,0), destek (f=5, %3,3), el becerisi (f=5, %3,3), sabır (f=4, %2,6), eşit değerlendirme (f=3, %2,0), her birimde çalışma imkanı (f=3, %2,0), işbirliği (f=2, %1,3), az iş yükü (f=2, %1,3), kabul edilme (f=2, %1,3), soğukkanlılık (f=2, %1,3), empati (f=2, %1,3), profesyonellik (f=2, %1,3), tecrübe (f=2, %1,3) ve ulaşılabilirlik (f=1, %0,6), eğlenceli bir ortam (f=1, %0,6) ve stressiz bir ortam (f=1, %0,6) kodları izlenmektedir (Şekil 2).

Şekil 2. Öğrencilerin İdeal Klinik Uygulama Ortamına Yönelik Görüşlerine Ait Kod Bulutu

TARTIŞMA

Araştırma, mezun olma aşamasındaki hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama ortamlarına yönelik değerlendirmeleri ve mesleğe hazır oluş algıları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun hemşirelik bölümünü kendi istekleri ile tercih ettikleri, büyük çoğunluğunun da mezun olduktan sonra klinikte hemşire olarak çalışmayı düşündükleri belirlenmiştir (Tablo 1). Ergezen ve ark. (16) ülkemizde yedi farklı bölgeden 16 hemşirelik fakültesini kapsayan çalışmalarında, öğrencilerin büyük çoğunluğu iş bulma kolaylığı sebebiyle hemşirelik mesleğini tercih ettiğini, yarısından fazlasının hemşirelik mesleği hakkında meslek seçimi öncesinden bilgi sahibi olarak kariyerlerini planladıklarını ve yaklaşık yarısının

mezuniyet sonrası klinik hemşiresi olarak çalışmak istediklerini belirtmiştir. Literatürde hemşirelik mesleğinin çoğunlukla iş bulma kolaylığından ötürü tercih edildiği vurgulanmaktadır (17).

Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu klinik uygulama sürecinde sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 1). Çatal ve ark. (18) çalışmasında da intörn öğrencilerin klinik uygulama sürecinde kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik olumlu görüş bildirdikleri ve öğrencilerin uygulamaya yönelik beklentilerinin karşılandığı belirlenmiştir. Karaca ve ark. (19) çalışmasında da benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin çoğunun klinik uygulamada sorun yaşamadıkları ve uygulamadan memnun oldukları saptanmıştır. Çalışmamıza katılan öğrencilerin klinik uygulamada sorun yaşamamalarındaki birincil neden olarak hemşirelik mesleğini kendi tercihleri doğrultusunda bilinçli olarak seçmeleri ve bu bağlamda mesleğin rol ve sorumluluklarına yönelik farkındalığa sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin mesleğe hazır oluşuk algılarının yüksek olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Yapılan çalışmalar araştırma sonuçlarından farklı olarak, hemşirelik öğrencilerinin klinik alanlarda sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Hemşirelik öğrencileri klinik ortamlarda rol ve sorumlulukların belirsizliği, sağlık ekibi ile iletişim, teorik bilgiyi uygulamaya aktaramama/uygulama yapma ile ilgili kısıtlılıklar, fiziksel olanakların sınırlı olması konularında sorun yaşadıklarını bildirmektedir (20). Bu araştırmada da, öğrencilerin bir kısmı klinik uygulama ortamlarında meydana gelen sorunların kendi uygulama becerilerinin yetersiz olmasından ve uygulamalar sırasında hemşireler tarafından yeterince desteklenmediklerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir (Tablo 1). Abuosi ve ark.'nın (21) klinik uygulama ortamıyla ilgili öğrencilerin görüşlerini içeren çalışmasında; öğrenciler öncelikli sorunlarının kliniklerdeki öğrenci fazlalığı olduğunu belirtmiş ve ikincil olarak çalışma ile benzer şekilde klinikteki yönetici hemşirelerin denetleme ve liderlik özelliklerinin klinik öğrenme ortamının kalitesini etkilediğini belirtmişlerdir. Buna göre çalışmada öğrencilerin kendi uygulama becerilerini yetersiz olarak belirtmeleri, Abuosi ve ark.'nın (21) çalışmasında bahsettiği gibi öğrenci sayısının fazla olması, fiziki ve ekonomik koşulların öğrencilerin yeterince uygulama yapmaları için elverişli olmaması gibi nedenlerden kaynaklanmış olabilir. Bunun yanı sıra klinik uygulama ortamında destek sağlaması ve rol model olması gereken hemşirelerin bu konudaki becerilerinin geliştirilmesi amacıyla liderlik, denetim ve iletişim gibi konuları ele alan hizmet içi eğitimlerin planlanması gerektiği de vurgulanmaktadır (22). Pan ve ark.'nın (23) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin %65,7'si (n=409) klinik uygulama sırasında hastalar, hemşireler, doktorlar ve klinik eğitimciler tarafından en az bir kez zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Öğrenciler asıl sorumlu oldukları görevler yerine, kimsenin yapmak istemediği, önemsiz görevlerin kendilerine verilmesi ve multidisipliner ekibin bir üyesi olarak kabul edilmemeyi en fazla zorbalık davranışı/eylemi olarak bildirmişlerdir. Sağlık kurumlarında klinik öğrenim gören öğrenciler, hemşire eğitimciler kadar üniversite ve hastanelerin de sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluk kapsamında kurumlar, öğrenciler için öğrenmeyi teşvik edecek klinik ortamların sağlanmasının yanı sıra öğrencilerin zorbalık olarak nitelendirildiği davranış ve eylemler ile ilgili farkındalık oluşturacak programlar oluşturmalı ve engelleyici önlemler almalıdır.

Bu araştırmada öğrencilerin klinik uygulama değerlendirme formlarına verdikleri puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin klinik uygulama ortamlarına yönelik değerlendirmelerinin olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Literatürde çalışma sonuçlarına benzer olarak öğrencilerin klinik uygulama ortamlarına yönelik değerlendirmelerinin ortalama ve ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır (16,21,24,25). Hemşirelik eğitimi öğrencilere gerekli mesleki yeterlilikleri kazandırma amacıyla teorik eğitim sonrasında uygulamalı eğitimin gerçekleştirildiği bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç öğrencilerin teorik bilgilerini hasta bakımına aktardıkları ve hemşire rolünü benimsedikleri klinik uygulama ile desteklenmektedir. Hemşirelik eğitiminin %50'sini kapsayan uygulamalar, eğitim çıktılarına ulaşılmasında önemli bir yere sahiptir (26). Bu kapsamda öğrencilerin klinik uygulama alanlarına yönelik olumlu değerlendirmeleri, klinik eğitim süreçlerinin etkili geçtiğini gösteren önemli bir bulgudur. Bu sonucun araştırmanın gerçekleştirildiği kurumda, öğrencilerin 2.sınıftan itibaren aynı kurumda klinik uygulamaya çıkmaları ve bu süreçte kuruma, hemşirelere ve kliniğin işleyişine aşina olmalarından

kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin mesleki hazır oluşluk algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Literatür incelendiğinde, çalışmamız ile benzer şekilde hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki hazır oluşluk düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (27,28). Jarvinen ve ark.'nın (10) gerçekleştirdikleri sistematik derlemede, öğrencilerin mesleki yeterlilikleri ve mesleki yeterlilik için gerekli bilgi ve becerileri kazandıkları klinik uygulamalar hemşirelik öğrencilerinin çalışma hayatına hazır olmalarını etkileyen faktörler olarak öne çıkmaktadır. Yapılan çalışmalar, hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası hemşire rolüne geçiş sürecinde gerçeklik şoku yaşadıklarını ortaya koymaktadır (29). Bu aşamanın öğrencilerin mesleği bırakması ile sonuçlanması ve önümüzdeki yıllarda öngörülen hemşire açığı endişe verici bir durum olarak ele alınmaktadır (12). Bu sonuçlar hemşirelik öğrencilerinin rol ve sorumluluklarının bilincinde, mesleğin gerekliliklerine hazır olarak mezun olmalarına gereksinim olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin mesleğe hazır olma düzeylerinin yüksek olması, bu gereksinimin karşılandığına işaret etmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun hemşireliği kendi isteği ile tercih etmeleri ve mezun olduktan sonra hemşire olarak çalışmaya yönelik isteklerinin de mesleğe hazır olmalarına olumlu etki etmiş olabilir.

Araştırmada öğrencilerin klinik uygulama değerlendirmeleri ile mesleki hazır oluşluk algıları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ilişki olduğu (Tablo 3) ve klinik uygulamaya yönelik değerlendirmelerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde mesleki hazır oluşluk algılarını yordadığı bulunmuştur (Şekil 1). Yapılan çalışmalar klinik öğrenme ortamlarının hemşirelik öğrencilerinin işe hazır olma durumları (30), klinik yetkinlikleri (31), profesyonel kimlikleri (32), stres düzeyleri (33), profesyonel bağlılıkları (25) üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular klinik öğrenme ortamlarının yalnızca öğrencilerin beceri kazanımlarına değil, öğrencileri profesyonel hemşireliğe hazır hale getirecek bilgi ve becerinin yanı sıra liderlik, empati, iletişim, ekipler arası iş birliği gibi kazanımlar için de hazırlanmasına işaret etmektedir. Ayrıca ulusal ve uluslararası düzeyde standart haline getirilen hemşirelik müfredatı ve öğrenme çıktılarının, klinik uygulamalar için de düzenlenmesi ile farklı öğrenme alanlarında bulunan öğrencilerin aynı kazanımlar ile mezuniyete hazır hale geleceği öngörülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrenciler ideal bir klinik uygulama ortamını tanımlarken en fazla kendilerine rehberlik sağlayacak bir hemşire, kliniğin/uygun fiziki koşulları, kendilerine ya da hastaya zarar vermeden güvenli bir ortamda uygulama yapabilme ve öğrenme fırsatlarının oluşturulmasına yönelik görüş bildirmişlerdir (Şekil 2). Bu bulgular literatürde klinik uygulama ortamlarında bulunması gereken özellikler ile benzerlik göstermektedir. Flott ve Linden'in (26) klinik uygulama ortamlarının gereklilikleri ve öğrenme çıktılarına etkilerini ortaya koydukları çalışmalarında, yetkin bir öğretici/egitici rehberliğinde uygun fiziksel ortam, iletişim ve etkileşim, kurum kültürü ve öğrenme bileşenlerinin öğrenme çıktılarına ulaşılmasında etkili olduğunun üzerinde durulmaktadır. Aynı çalışmada bu gereklilikleri içeren öğrenme ortamlarının oluşturulması ile gerekli bilgi, beceri ve davranışların öğrenciler tarafından kazanılacağı ve öğrencilerin özgüven kazanma ve hemşirelik mesleğine yönelik memnuniyeti ile sonuçlanacağı öngörülmektedir. Yapılan diğer çalışmalar da klinik öğrenme ortamlarının hemşirelik eğitiminde öğrenme, klinik yetkinlik/yeterlilik, profesyonel bağlılık ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (25). McTier ve ark.'nın (34) Delphi yöntemini kullandıkları çalışmalarında, hemşire eğitimciler klinik öğrenme ortamında öğrenmeyi etkileyen faktörleri fiziki koşullar, çevre, kurum kültürü, eğitici/kolaylaştırıcı ve öğrencinin deneyimleri ve hemşireliği profesyonel olarak nasıl algıladığı olarak belirlemiştir. Kane ve Nowell (35) tarafından yapılan derleme çalışmasında da klinik öğrenmede öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen durumlar arasında klinik alanda öğrencilere destek veren bir eğitimci ya da hemşirenin bulunması kolaylaştırıcı bir etken olarak, ders içeriği ve klinik alan arasındaki tutarsızlık, hemşire rol modellerinin eksikliği ve rehberlik sağlamayan hemşire eğitimciler ise engeller olarak belirlenmiştir. Uygulama öncesi hemşirelere mentorluk eğitimlerinin verilmesi, mentorlerin klinik uygulamalarda öğrencilere destek olması, klinik kolaylaştırıcı rehberi (Clinical Facilitator Handbook) öğrenci

merkezli uygulama alanlarının oluşturulması gibi yöntemlerin klinik uygulama hedeflerine ve öğrenme çıktılarına ulaşılmasına katkı sağlayacağı bildirilmektedir (34). Bu kapsamda klinik öğrenme ortamlarının öğrencilerin geribildirim ve görüşlerinin de alınarak düzenlenmesinin ve iyileştirilmesinin hemşirelik eğitiminin hedef ve amaçlarına ulaşılmasında ve mezuniyet sonrası yetkin hemşirelerin kliniklerde rol almasında etkili olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Araştırmanın sonuçları hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama alanlarına yönelik değerlendirmelerinin olumlu olduğunu ortaya koymakla birlikte, öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerinin yetersizliği ve diğer sağlık profesyonelleri ile iletişim kaynaklı sorun yaşadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmeleri ile mesleki hazır oluşluk alguları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki olduğu saptanmış, klinik uygulamaya yönelik değerlendirmelerin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde mesleki hazır oluşluk algularını yordadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak klinik öğrenme ortamlarının öğrencilerin geribildirimleri doğrultusunda yapılandırılması ve öğrencilerin sağlık ekibinin bir üyesi olarak desteklediği klinik ortamlarının oluşturulmasının mezuniyet sonrası süreçte önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul Onayı: Araştırmanın yürütülmesi için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (2022/470). Araştırmaya katılan tüm öğrenciler araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve öğrencilerden yazılı onam alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kullanım izinleri alınmıştır.

Çıkar çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazarlık katkısı: Makalenin tasarımı: AA, İA, İK, MÇ; Makale verilerinin elde edilmesi: AA, İA, İK, MÇ; Verilerin analiz edilmesi: AA, İA; Makale taslağının oluşturulması: AA, İA; İçerik için eleştirel gözden geçirme: İK, MÇ; Yayınlanacak versiyonun son onayı: AA, İA, İK, MÇ.

Maddi destek: Yazarlar maddi destek almadıklarını beyan ederler.

KAYNAKÇA

1. Bölükbaş N, Uzunsoy E. Öğrenci hemşirelerin bakış açısından klinik hemşirelerin öğrencilere yaklaşımları. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*. 2018;1(3):27-33.
2. Elcigil A, Sarı HY. Determining problems experienced by student nurses in their work with clinical educators in Turkey. *Nurse Education Today*. 2007;27(5):491-498. doi: 10.1016/j.nedt.2006.08.011
3. Dikmen Aydın Y, Şahin Orak N, Gürkan A, Aslan G, Demir F. Hemşirelik öğrencilerinin klinik eğitimleri sırasında hemşirelerden aldığı desteğin değerlendirilmesi. *JAREN*. 2017;3(3):109-115. doi: 10.5222/jaren.2017.109
4. McKenna L, McCall L, Wray N. Clinical placements and nursing students' career planning: A qualitative exploration. *Int. J. Nurs. Pract*. 2010;16(2):176-182. doi: 10.1111/j.1440-172X.2010.01827.x
5. Jung YM, Yoo IY. Career education needs of Korean nursing students and professionals: A cross-sectional survey. *Nurse Education Today*. 2022;108:105209. doi: 10.1016/j.nedt.2021.105209
6. Serçekuş P, Başkale, H. Nursing students' perceptions about clinical learning environment in Turkey. *Nurse Education in Practice*. 2016;17:134-138
7. American Association of Colleges of Nursing. The essentials: Core Competencies for Professional Nursing Education. [Internet]. Washington, DC: Association of Colleges of Nursing; 2021 [cited 2024 May 15]. Available from: <https://www.aacnursing.org/Portals/42/AcademicNursing/pdf/Essentials-2021.pdf>
8. Biçer S, Ceyhan YŞ, Şahin F. Hemşirelik öğrencileri ve klinik hemşirelerin klinik uygulamada öğrenciye yapılan rehberlik ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2015;23(3):215-223.
9. Yi QF, Yan J, Zhang CJ, Yang GL, Huang H, Yang Y. The experience of anxiety among Chinese undergraduate nursing students in the later period of their internships: Findings from a qualitative study. *BMC Nursing*. 2022;21(1):1-10. doi: 10.1186/s12912-022-00847-9
10. Jarvinen T, Eklöf N, Salminen L. Factors related to nursing students' readiness to enter working life—a scoping literature review. *Nurse Education in Practice*. 2018;29:191-199. doi:10.1016/j.nepr.2018.01.010
11. Atasoy I, Sütütemiz N. Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2014;22(2):94-104. doi:10.17672/fnhd.88546
12. European Commission. Sustaining Working Ability in the Nursing Profession—Investigation of Premature Departure from Work— (Next Nurses' Exit Study). [Internet]. 2002-2005 [cited 2024 May 10] Available from: <https://cordis.europa.eu/project/id/QLK6-CT-2001-00475>

13. Porter J, Al-Motlaq M, Hutchinson C, Sellick K, Burns V, James A. Development of an undergraduate nursing clinical evaluation form (CEF). *Nurse Education Today*. 2011;31:58-62. doi: 10.1016/j.nedt.2010.12.016
14. Arkan B, Pehlivan S, Yılmaz D, Vatanserver N. Turkish adaptation of the undergraduate nursing clinical evaluation form: A validity and reliability study. *Eur Res J*. 2021;7(6):550-558. doi:10.18621/eurj.885563
15. Tarhan M, Yıldırım A. Hemşirelikte mesleki hazır oluşluk algısı ölçeğinin geliştirilmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*. 2021;8(1):1-11 doi:10.5222/SHYD.2021.05025
16. Ergezen FD, Akcan A, Kol E. Nursing students' expectations, satisfaction, and perceptions regarding clinical learning environment: A cross-sectional, profile study from Turkey. *Nurse Education in Practice*. 2022;61:103333. doi: 10.1016/j.nepr.2022.103333
17. Koç S, Bardak A, Yılmaz K. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin iş yerinden beklentilerinin belirlenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2014;11(3):43-50.
18. Çatal E, Özdemir C, Cebeci F. Cerrahi hemşireliği intörn uygulama programının değerlendirilmesi: Katılımlı eylem araştırması. *Yükseköğretim Dergisi*. 2024;14(1):41-52. doi: 10.53478/yuksekogretim.1259229
19. Karaca A, Kizilkaya Beji N, Kaya G. Nursing student's perceptions of the clinical learning environment, supervision and nurse teacher: A cross-sectional study. *Journal of Nursology*. 2024;27(3):202-213. doi:10.17049/jnursology.1445148
20. Aydoğdu ALF. Interpersonal relationships of the nursing team in the work environment according to nursing students: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*. 2024;74:103861. doi: 10.1016/j.nepr.2023.103861
21. Abuosi AA, Kwadan AN, Anaba EA, Daniels AA, Dzansi G. Number of students in clinical placement and the quality of the clinical learning environment: A cross-sectional study of nursing and midwifery students. *Nurse Education Today*. 2022;108:105168. doi: 10.1016/j.nedt.2021.105168
22. Pitkänen S, Kääriäinen M, Oikarainen A, Tuomikoski AM, Elo S, Ruotsalainen H, et al. Healthcare students' evaluation of the clinical learning environment and supervision—A cross-sectional study. *Nurse Education Today*. 2018;62:143-149. doi: 10.1016/j.nedt.2018.01.005
23. Pan L, Lei M, Zhang Z, Lei W. Bullying experience of undergraduate nurse students during clinical placement in Henan Province, China. *Teaching and Learning in Nursing*. 2024;19(2):139-144. doi: 10.1016/j.teln.2024.01.014
24. Aljohani KA, Almarwani AM, Tubaishat A, Awadh AA, Aljohani MS. Nurse interns' experiences with the clinical learning environment and supervision. *Teaching and Learning in Nursing*. 2023;18(4):e123-e128. doi: 10.1016/j.teln.2023.04.011
25. Ying W, Mingxuan L, Qian Z, Shuxian Z, Yufang G, Kefang, W. The mediating role of professional commitment between the clinical learning environment and learning engagement of nursing students in clinical practice: a cross-sectional study. *Nurse Education Today*. 2023;121:105677. doi: 10.1016/j.nedt.2022.105677
26. Flott EA, Linden L. The clinical learning environment in nursing education: A concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*. 2016;72(3):501-513. doi: 10.1111/jan.12861
27. Tonkuş MB, Dikici A, Ekinci D. Hemşirelik öğrencilerinin terapötik iletişim becerilerinin mesleki hazır oluşluk algılarına etkisi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2024;11(2):401-409. doi: 10.54304/SHYD.2024.76376
28. Yıldız E, Karagözoğlu Ş. Ağır olarak uzaktan eğitim alan mezuniyet aşamasındaki hemşirelik öğrencilerinin mesleki hazır oluşluk ve algılanan stres düzeylerinin belirlenmesi: Tanımlayıcı çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*. 2024;16(1):178-86. doi: 10.5336/nurses.2023-99938
29. Ulupınar S, Şen Y. Yeni mezun hemşirelerin mesleğe uyum süreci: Beklentiler ve gerçekler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2022;9(3):515-521. doi:10.54304/SHYD.2022.00922
30. Dudley M, Khaw D, Botti M, Hutchinson AF. The relationship between the undergraduate clinical learning environment and work readiness in new graduate nurses: A pre-post survey study. *Nurse Education Today*. 2020;94:104587. doi:10.1016/j.nedt.2020.104587
31. Yu M, Tong H, Li S, Wu XV, Hong J, Wang W. Clinical competence and its association with self-efficacy and clinical learning environments among Chinese undergraduate nursing students. *Nurse Education in Practice*. 2021;53:103055. doi:10.1016/j.nepr.2021.103055
32. Xia Y, Guo Q, Chen Q, Zeng L, Yi Q, Liu H, et al. Pathways from the clinical learning environment and ego identity to professional identity: A cross-sectional study. *Journal of Professional Nursing*. 2023;45:29-34. doi:10.1016/j.profnurs.2023.01.006
33. Xiong W, Huang J, Zhu A. The relationship of sleep quality among internship nurses with clinical learning environment and mental stress: A cross-sectional survey. *Sleep Medicine*. 2021;83:151-158. doi: 10.1016/j.sleep.2021.04.034
34. McTier L, Phillips NM, Duke M. Factors influencing nursing student learning during clinical placements: A modified delphi study. *Journal of Nursing Education*. 2023;62(6):333-341. doi: 10.3928/01484834-20230404-01
35. Carless-Kane S, Nowell L. Nursing students learning transfer from classroom to clinical practice: An integrative review. *Nurse Education in Practice*. 2023;103731. doi: 10.1016/j.nepr.2023.103731